

Nr 113.

Av herr **Bärg m. fl.**, om förbud mot utminuteri av rusdrycker till den, som icke fyllt 25 år.

Enligt 34 § i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker må rusdrycker icke utminuterat till den, som icke fyllt 21 år.

Innan det nu gällande kontrollsystemet infördes, hade även yngre personer möjlighet att utminuteringsvis inköpa rusdrycker. Det ansågs emellertid som en viktig angelägenhet att skydda ungdomen mot att tidigt vänja sig vid alkoholbruk, och en av grunderna för det nya systemet var, att endast personer, som kunde förutsättas under ansvar bruka rusdrycker, skulle få möjlighet att göra inköp av sådana drycker. I de grundlinjer för en utminuteringsreform, som framlades i svenska läkaresällskapets kommitterades betänkande »Alkoholen och samhället» föreslogs, att endast personer, som fyllt 25 år, skulle kunna förskaffa sig köprättighet (sid. 158). Nykterhetskommittén föreslog emellertid, att minimiåldern skulle sättas till 21 år. Kommittén anförde därvid (se kommitténs betänkanden del V sid. 195), att det givetvis kunde vara föremål för delade meningar, var åldersgränsen skulle sättas. Ehuru väl en sådan högre ålder, som svenska läkaresällskapets kommitterade föreslagit, såsom villkor för rusdrycksinköp ur flera olika synpunkter kunde anses vara att föredraga, hade det syntts kommittén, att åldersgränsen i fråga om utminuteri lämpligen borde sättas vid 21 år. I detta avseende sammanföle den med den borgerliga myndighetsåldern, vid vilken ju varje person ansetts vara mogen att själv svara för sina handlingar.

Då den gällande rusdrycksförsäljningsförordningen trädde i kraft, tillämpades vid några bolag redan från början på grund av särskilt i oktroyen inryckt villkor den regeln, att motbok icke utlämnades till personer under 25 år. I kontrollstyrelsens cirkulär nr 71 den 3 juli 1920 med råd och anvisningar rörande motbokskontrollen, framhöll kontrollstyrelsen, att åtskilliga bolag utlämnade motböcker till män, som ej uppnått 25 års ålder endast då särskilda omständigheter föreläge, såsom att sökanden vore gift, hade eget hem och sålunda eget hushåll. Inköpsrätten på motbok, som i sådana fall utlämnades, begränsades av dessa bolag i allmänhet väsentligt. Erfarenheten hade enligt kontrollstyrelsens mening visat, att en sådan återhållsamhet från bolagens sida vore ägnad att förebygga mycket missbruk och därför måste anses fullt befogad.

I ett senare utfärdat cirkulär, nr 14 den 31 oktober 1925, har kontrollstyrelsen framhållit följande:

»Den största försiktighet bör iakttagas vid fastställande av inköpsrätt och inköpsvillkor för sådana yngre motbokssökande — i regel personer, som helt nyligen uppnått 25 år — vilka första gången göra framställning om erhållande av motbok. Det är nämligen för bolagen förenat med alldeles särskilda svårigheter att bilda sig en säker uppfattning om dessa yngre personers pålitlighet ifråga om handhavandet av rusdrycker. Vederbörandes alkoholvanor kunna jämväl påverkas i ogynnsam riktning av en alltför riklig tillgång till rusdrycker, medan däremot, därest de tillåtas inköpa allenast mindre kvantiteter spritdrycker, deras uppmärksamhet inriktas på att spritdrycker äro en vara, som måste handhasas med försiktighet och måttlighet. Härtill kommer, att risk måste anses föreligga för att vederbörande förser närmast yngre åldersklasser med rusdrycker. De från olika håll framförda klagomålen över onykterhet bland de åldersklasser inom ungdomen, som ännu ej själva kunnat erhålla motbok, påkalla, att särskild uppmärksamhet ägnas denna sak.

Enligt kontrollstyrelsens mening bör därför inköpsrätten, då en person första gången erhåller motbok, väsentligt begränsas. Denna grundsats bör, där ej alldeles särskilda skäl för undantag förefinnas, tillämpas generellt, oavsett övriga i de enskilda fallen föreliggande omständigheter. Jämväl vid de höjningar av inköpsrätten, vilka efter hand kunna ifrågasättas, bör den största varsamhet iakttagas. Endast så småningom och sedan en ganska avsevärd tid förflutit, från det att vederbörande först erhöi motbok, bör en motboksinnehavare tilldelas den högsta kvantitet, som han med hänsyn till föreliggande individuella förhållanden bör kunna nå.»

I oktrojerna för systembolagen 1925—1927 hava för 25 bolag inryckts bestämmelse om en minimiålder av 25 år för utminutering av rusdrycker. Dessa bolag äro: Norrtälje, Torshälla, Vadstena, Jönköping, Oskarshamn, Västervik, Vimmerby, Ängelholm, Hässleholm, Kungälv, Trollhättan, Åmål, Karlstad, Kristinehamn, Filipstad, Askersund, Lindesberg, Sala, Arboga, Falun, Hedemora, Gävle, Söderhamn, Sundsvall och Piteå. Bolaget i Umeå har i sin oktroj för år 1927 bestämmelse om en minimiålder av 29 år.

De bolag, som i sin oktroj icke hava bestämmelse om en högre minimiålder, hava i stor utsträckning förfarit mycket restriktivt vid utställande av motböcker till personer, som icke fyllt 25 år. Under år 1925 fanns sålunda i hela landet endast 6,410 motboksinnehavare under 25 år, därav 2,468 i Stockholm och 1,500 i Göteborg. Det är sannolikt, att sagda antal ytterligare sjunkit under år 1926.

En höjning av minimiåldern för innehav av motbok synes sålunda innebära en jämförelsevis ringa förändring i de faktiska förhållanden, som numera utvecklat sig. En dylik höjning skulle innebära ett konfirmerande av den praxis, som erfarenheten visat vara den riktiga, nämligen att personer under 25 år överhuvud icke böra erhålla motbok. Mot en ändring av förordningens bestämmelse skulle visserligen den invänd-

ningen kunna riktas, att ändringen vore obehövlig, då endast i undantagsfall personer under 25 år erhålla motbok. En undersökning av fördelningen av motboksstocken torde visa, att endast ett fåtal bolag utställa motböcker till dylika personer. I Stockholm voro 1.6 procent av samtliga motboks innehavare under 25 år och i Göteborg 2.2 procent, under det motsvarande siffra för riket i dess helhet endast var 0.6 procent. Det måste anses såsom ur principiell synpunkt betydelsefullt, att lagstiftningen konfirmerar den åldersgräns för motboks erhållande, varom redan år 1912 svenska läkarsällskapets kommitterade framlade förslag.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 34 § 1) i gällande förordning angående försäljning av rusdrycker, att rusdrycker icke må utminuterat till den, som icke fyllt 25 år.

Stockholm den 20 januari 1927.

A. J. Bärq.

Oscar Olsson.

J. Bergman.

Oscar Ericson.

Ulrik Leander.
